

Ekonomika neziskových organizací (EKNO)

25. 03. 2008

Ing. Zuzana Prouzová
prouzova.z@centrum.cz

K dnešní přednášce

Zdroje financování neziskových organizací

Vztah stát - neziskový sektor

**Státní dotační politika ČR vůči NNO a
Rozbor financování NNO z veřejných
rozpočtů**

Zdroje financování neziskových organizací

Zdroje financování NO z vlastní činnosti

- hospodářská činnost (příjmy z reklamy, z pronájmu, tržby z prodeje statků a služeb).
- členské příspěvky
- příjmy z pořádání loterií, aukcí, her, burz apod.

od jiných subjektů

- z neveřejných zdrojů
- z veřejných zdrojů

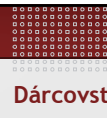

Neveřejné (soukromé) zdroje

- Tuzemské a Zahraniční
- Fyzické osoby - individuální dárcovství
- Právnícké osoby
 - Neziskové - (nadace, nadační fondy)
 - Ziskové - obchodní společnosti (s.r.o., a.s., živnostníci) - upřednostňují poskytnutí svých výrobků, služeb či formu sponzoringu,

Důvody:

- filantropie,
- společenská zodpovědnost,
- reklama,
- snížení základu daně.

Dárcovství

- Individuální dárcovství
- firemní filantropie

Dary mohou mít podobu

- Finanční pomoci
- Věcné pomoci
- Lidského zdroje

Podpora dárcovství od státu?

Daňová zvýhodnění
Veřejné sbírky, loterie
Daňové asigance

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Veřejné zdroje

rozpočty institucí veřejné správy, tj. státní správy i samosprávy

- (Státní rozpočet, rozpočty ÚZS (krajů, obcí)
- státní fondy,
- Grantová agentura ČR,
- v neposlední řadě různé zdrojů z Evropské unie.
- Mezi nahodilé (výjimečné) veřejné zdroje v ČR patří Nadační investiční fond

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Vztah stát - neziskový sektor

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Čtyři typy neziskových režimů

4 typy koexistence státu a neziskových organizací vychází z Esping-Andersen welfare state

Úroveň vládních sociálních výdajů	Rozsah neziskového sektoru	
	malý	velký
nízká	Statist Japonsko	Liberální USA, VB
vysoká	Sociálně- demokratický Švédsko, Itálie	Korporativistický Německo, Francie

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Činnosti neziskových organizací

„ NO vytvářejí sítě a vztahy mezi lidmi navzájem a mezi lidmi a institucemi a tímto způsobem pomáhají budovat sociální kapitál. Mnoho NO také úspěšně formuje a ovlivňuje řadu sociálních a ekonomických nebo mezinárodních politik. NO uspokojují potřeby a zájmy svých členů, např. vyvíjením politické, náboženské, kulturní nebo sportovní činnosti. NO poskytují služby nejen svým členům, ale také veřejnosti, zejména v oblasti sociálních služeb a vzdělávání. NO však jsou také součástí národního hospodářství a představují nezanedbatelnou ekonomickou sílu. NO operují na mezinárodním poli, jsou aktivní ve sféře lidských práv, ekonomického rozvoje, odstraňování škod způsobených pohromami, při ochraně životního prostředí a v mnoha jiných oblastech.“

BORIS, E. T. Nonprofit Organizations In A Democracy - Roles and Responsibilities. In: BORIS, E.T., STEUERLE, C.E. (eds.) Nonprofits and Government. Collaboration and Conflict. 2. vyd. Washington: The Urban Institute Press, 2006.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Funkce a role neziskových organizací ve společnosti

Funkce

- Sociální x Politická x Ekonomická funkce

Role

- **participativní** - občané se prostřednictvím sdružování v NO snaží vyjadřovat své společné zájmy a požadavky; sdružují se s cílem řešit společné problémy
- **servisní** - NO poskytují služby zejména pro takové skupiny lidí, které své potřeby nemohou uspokojit jinde
- **v utváření názorové plurality** - různé marginalizované skupiny společnosti mohou také prostřednictvím sdružování v NO vyjadřovat své zájmy a potřeby.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Oblasti působení

- **Podpora** - všech možných oblastí nadace a nadační fondy, církve a náboženské spol. dárcovství, dobrovolnictví, charitativní akce
- **Zájmová činnost** - všech možných zájmů sdružení, politické strany a hnutí
V ČR - sportovní, kulturní spolky
- **Poskytování veřejných služeb** ⇒
sdružení, obecně prospěšné spol., církevní organizace sociální, kulturní, vzdělávací služby, ochrana životního prostředí

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Poskytovatelé veřejně poskytovaných služeb

Veřejné organizace	Neziskové Organizace (NPO)	Ziskové organizace
<ul style="list-style-type: none"> ■ Politické rozhodnutí ■ Příspěvkové organizace ■ Státní podniky 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Dobrovolné rozhodnutí pro uspokojení potřeb ■ Sdružení ■ Obecně prospěšné společnosti ■ Církevní organizace 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ekonomické rozhodnutí ■ Obchodní společnosti ■ Fyzické osoby (podnikatelé)

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Produkce statků a služeb

■ **Otázka oddělení garantování a poskytování veřejně poskytovaných statků a služeb**

Financování	Poskytování	
	Veřejné instituce a (nebo) neziskové organizace	Soukromí poskyvatelé, popř. mix
Veřejné	Welfare state	Kvazi-trh
Jednotlivci	Model spoluúčasti	Čistý trh

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Vztah činností NO a činností státu

Činnost NO může být vzhledem k činnostem státu:

- **vylučná** - příslušnou činnost provádějí pouze NO (např. zahraniční humanitární pomoc),
- **komplementární** - činnosti jsou doplňkem činností prováděných státem nebo jeho organizacemi (např. sos dětské vesničky),
- **alternativní** - činnost prováděná souběžně s aktivitami státu nebo jeho organizací (např. církevní či soukromé školy),
- **rozvojová** - strategické činnosti vedoucí k rozvoji společnosti (např. výzkumná činnost).

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Podpora a ovlivnění neziskových organizací státem v ČR - legislativní

- stát je tvůrcem zákonů, které umožňují existenci NO.
- prostřednictvím svých orgánů určuje, kterou organizaci nechá vzniknout. Založení je čistě autonomní, nezávislé na státu, avšak samotný vznik je vázán na registraci (u ministerstva vnitra, kultury, rejstříkového soudu).

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Podpora a ovlivnění neziskových organizací státem v ČR - finanční

Podpora nepřímá - daňové zvýhodnění a osvobození od daní a poplatků.

Podpora přímá nárokovatelná - při splnění určitých zákonem stanovených podmínek existuje nárok na prostředky ze státního rozpočtu (příspěvek na činnost politických stran, financování církví)

Podpora přímá nenárokovatelná - možnost získat finance z veřejného rozpočtu, na tyto prostředky však není právní nárok, mají podobu grantů, příspěvků či dotací, fungují na principu účelovosti.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Možné způsoby/formy/nástroje financování NO z veřejných zdrojů

- Dotace (subvence a granty)
- Veřejné zakázky
- Smlouvy o poskytování služeb (kontrakt)
- Na základě zákona (financování církevních organizací, veřejných i soukromých škol, politických stran)

Princip: čím je lépe definován objem a obsah veřejná služby či veřejného statku, tím je lepší použít kontrakt, či veřejnou zakázku.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Praktické příklady definovaného vztahu (ČR) státu a neziskových organizací

- Přes podporu dárcovství
- Daňová zvýhodnění neziskových organizací
- Definování státní dotační politiky ČR vůči NNO a definováním hlavních oblastí státní dotační politiky
- Loterie, veřejné sbírky
- Legislativní vymezení práv a povinností neziskových subjektů

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Politika České republiky vůči neziskovému sektoru

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Je nutné definovat politiku ČR vůči neziskovému sektoru?

Které faktory jí především ovlivňuje?

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

RNNO

Stálý poradní, iniciativní a koordinační orgán vlády 1992 byla zřízena Rada pro nadace

→ tvorba koncepce a přerozdělování příspěvků z Nadačního investičního fondu.

1998 byla Rada pro nadace transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace

→ soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace o NNO, podklady a návrhy, vztahující se k vytváření vhodného prostředí pro jejich existenci a činnost.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

RNNO - složení rady, výbory

36 členů, předsedkyně - ministryni MUDr. Džamila Stehlíková (SZ)

Další členové:

- zástupci NNO, kteří tvoří vždy nejméně polovinu všech členů Rady,
- zástupci ústředních orgánů státní správy, do jejichž kompetence patří výkon státní politiky vůči NNO,
- zástupci spolupracujících krajů.

Výbory RNNO

- Výbor pro spolupráci s Evropskou unií
- Výbor pro spolupráci s regiony
- Výbor pro Nadační investiční fond
- Nově legislativní výbor

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

RNNO - oblasti působnosti

- Koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády, týkající se podpory NNO, legislativní a politická opatření, která se týkají podmínek jejich činnosti,
- Zabezpečuje spolupráci mezi ústředními orgány státní správy a spolupracujícími kraji v oblasti podpory NNO, včetně dotační politiky
- NNO v rámci Evropské unie, zapojení ČR do EU s ohledem na NNO
- Zabezpečuje dostupnost a zveřejňování informací o NNO, opatřeních státní politiky, která se NNO týkají;
- Zabezpečení Informačního systému o NNO,
- Využívání a rozdělování finančních prostředků z NIF

<http://www.vlada.cz/cs/rvk/rnno/uvod.html>

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

RNNO - výstupy

- Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu NNO
- Hlavní oblasti dotační politiky vůči NNO
- Informace o poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím
- Rozbory financování NNO z vybraných veřejných rozpočtů
- Informační systém NNO a Evidence NNO

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Státní dotační politika vůči NNO

- uskutečňuje se prostřednictvím tzv. veřejných výdajových programů.
- Programy resp. dotační tituly vyhlašují a jsou za ně odpovědná jednotlivá ministerstva, respektive poskytovatelé dotací.
- Programy jsou realizovány zpravidla udělováním dotací na základě výběrového řízení.
- dotace směřující na aktivity NNO jsou poskytovány konkrétní organizaci na předložený projekt výhradně na jeden rozpočtový rok a není na ně právní nárok.
- Přijetím jednotných zásad pro poskytování dotací byla sjednocena procesní stránka a díky každoročnímu vyhlašování tzv. hlavních oblastí státní dotační politiky dochází také ke sjednocení věcné stránky státní dotační politiky.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu NNO

Řídí se usnesením vlády České republiky ze dne 7. února 2001 č. 114, Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a uskutečňuje se prostřednictvím vyhlašovaných programů

Dotace se poskytují podle § 7 zákona č. 218/2000 Sb.:

- občanským sdružením,
- obecně prospěšným společenstvem,
- církevním právnickým osobám,
- dalším právnickým osobám, založeným nebo zřízeným k poskytování zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb a k poskytování sociálně právní ochrany dětí, pokud tak ústřední orgán státní správy rozhodne,
- dalším právnickým osobám, stanoví-li tak zvláštní zákon

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Hlavní oblasti dotační politiky vůči NNO (xls)

- Jsou odvozeny od plánu vyhlašovaných programů jednotlivých ministerstev.
- Programy ministerstev jsou shrnuty do skupin (hlavních oblastí) podle účelu anebo cílových skupin, jimž jsou určeny.
- Dokument pak slouží ponejvíce tomu, aby si veřejnost mohla utvořit obrázek o tom, jaké cíle stát při poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím sleduje.
- Pojmenování hlavních oblastí zároveň slouží k meziresortnímu propojení celého procesu dotační politiky, protože bez nich by dotační programy zůstaly izolovány na jednotlivých resortních ministerstvech.

→ *Hlavní oblasti je tedy nutné brát spíše jako komunikační nástroj vůči veřejnosti i vůči ostatním resortním ministerstev*

1999 - 10 oblastí, 2007 - 23 oblastí, 2008 přes 30 oblastí

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

- **Podpora činnosti NNO:** v rámci těchto programů stát finančně podporuje ty neziskové organizace, jejichž činnost je pro stát žádoucí a užitečná. Do uvedené skupiny patří např.: Program pro podporu činnosti občanských sdružení působících v oblasti regionálního školství, Program veřejně účelných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených aj.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

- **Nákup veřejných služeb:** účelem těchto programů je nákup veřejných služeb od neziskových organizací. Tyto programy představují významný státní prostředek, jak zabezpečit poskytování vybraných veřejných služeb. Způsob a kvalita poskytování veřejné služby je jedním z hlavních kritérií při posuzování projektu. Mezi programy lze zařadit např.: Státní podpora sportu, Podpora sociálních služeb aj.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

- **Programy naplňující meziresortní politiky:** programy mají naplnit cíle konkrétní politiky, která byla přijata na vládní úrovni a má podobu koncepce či strategie. Programy jsou vyhlašované resortními ministerstvy, avšak většinou existuje státní orgán, který je za implementaci politiky zodpovědný. Lze sem zařadit např.: Program protidrogové politiky (Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky), Zahraniční rozvojovou spolupráci aj.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

- **Programy naplňující resortní politiky:** tyto programy mají rovněž naplnit cíle konkrétní politiky, avšak té, která byla přijata na resortní úrovni. Programy nejsou určeny primárně pro neziskové organizace a mohou se do nich přihlásit i jiné subjekty. Patří sem např.: Národní program řešení HIV/AIDS, Veřejné informační služby knihoven aj.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

- **Ostatní programy:** programy naplňují zákonná ustanovení, k jejichž plnění se stát zavázal a které realizuje ve spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi. Např.: Dobrovolnická služba organizovaná podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě.

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Dotační politika - principy jimiž by se měla řídit

- Princip rovných podmínek pro poskytnutí dotace
- Princip stability podmínek poskytování dotací
- Princip produkční efektivity
- Princip transparentního financování
- Princip zachování požadované kvality poskytované veřejné služby
- Princip rovných podmínek pro příjemce služeb

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Politika ČR vůči NNO - nevýhody

- **RNNO**
 - Je "pouze" poradním orgánem
 - Je založena na principu partnerství státu, krajů a NNO, avšak mnoho členů (36), těžké se sejit, natož se na něčem usnést.
- **Politika vůči soukromému neziskovému sektoru**
 - Zahrnuje jen některé právní formy neziskového sektoru - pouze NNO
 - Nezávazná pro územně samosprávné celky
 - Doposud nedefinován vztah státu a NNO (nejlépe vztah k celému soukromému neziskovému sektoru) - těžké vzhledem k heterogennímu komplexu institucí a vztahů

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Otázky k zamyšlení

Kdo se podílí na tvorbě koncepce politiky ČR vůči neziskovým organizacím?

Kdo se podílí na tvorbě jednotlivých hlavních oblastí státní dotační politiky?

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Rozbory financování NNO

údaje za daný rok

- o objemu všech dotací
- o počtu všech dotací
- o počtu příjemců dotací

poskytnutých nestátním neziskovým organizacím

- podle právní formy,
- podle sídla NNO
- podle činnosti NNO

Z

- státního rozpočtu
- rozpočtů vyšších územně samosprávných celků.

Rozbory za 2004 a 2005 - viz xls. dokument

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Zdroje dat o neziskových organizacích z veřejné správy

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Statistické zdroje dat o NO

- **Hospodářská statistika**
 - Roční národní účty
 - Satelitní účet neziskových institucí
 - Organizační statistika o neziskových organizacích
- **Odvětvová statistika**
 - Statistika kultury
 - Statistika sociálních služeb
 - Statistika zdravotnictví
 - Statistika vzdělávání
 - Statistika vědy a výzkumu
 - Statistika požární ochrany
- **Ostatní statistiky**
 - Rozbor financování NNO z vybraných veřejných rozpočtů

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Informační zdroje dat o NO

- **Informační systémy**
 - Centrální evidence dotační ze státního rozpočtu
 - IS nestátních neziskových organizací
- **Adresáře a databáze**
 - Adresář nadací a Adresář nadačních fondů
 - Databáze neziskových organizací ICN o.p.s
 - Adresář kulturních zařízení
 - Adresář zdravotnických zařízení
 - Adresář zařízení sociálních služeb
 - Regionální adresáře.
- **Rejstříky**
 - Seznam politických stran a hnutí
 - Seznam občanských sdružení
 - Nadační rejstřík a rejstřík OPS
 - Registr ekonomických subjektů
 - Registr živnostenského podnikání
 - Registry církevních organizací
 - Seznamy zájmových sdružení právnických osob
 - Plátcí daně z přidané hodnoty
 - Centrální adresa (veřejné zakázky)
 - Evidence nestátních neziskových organizací

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA
www.econ.muni.cz

Portály o neziskovém sektoru Vytvořené veřejnou správou

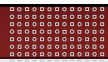
- <http://www.czech.cz/cz/ekonomika-podnikani-veda/vseobecne-informace/neziskovy-sektor/>
- <http://portal.gov.cz/>
- <http://www.vlada.cz/cs/rvk/rnno/uvod.html>

- Téměř každé webové stránky krajských úřadů mají sekci k neziskovému sektoru v kraji

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Literatura

Další informační zdroje k přednášce

- Peková J., Pilný J., Jetmar, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*.
Praha : ASPI, 2005, ISBN:80-7357-052-1.
- Potůček, M. a kol. *Veřejná Politika*.
Praha : SLON, 2005, ISBN: 80-86429-50-4.
- Rozbory financování NNO z vybraných veřejných rozpočtů 2003 až 2005
- <http://www.vlada.cz/cs/rvk/rnno/uvod.html>
- <http://www.e-cvns.cz>

